

ხელის მოწერა და... ხელმოწერილი წერილები არ დაბეჭდებიან...

გვერდები... 4 საათის შემდეგ (მიიღება მხოლოდ ს. ლოსაბერიძის სტამბაში, მოსკოვის ქუჩაზე) ელირება 5 მანეთი.

„საქართველოს“ კანტარისგან

გაზეთი „საქართველო“ 1 სექტემბრიდან წლის დამლევიდან ღირს 3 მ.—50 კ. მოვადგინებთ იმ ხელის მომწერთ, ვისაც ხვედრი ფული არ აქვს გადახდილი...

მოწოდება

ქალაქის მცხოვრებთადმი

ხვალ, 23 სექტემბერს, დღის 11 საათზე მისი იმპერატორებითი უმაღლესობა დიდი მთავარი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე მობრძანდება ჩვენს ქალაქში...

ახალი აჭარა-საინგილო

საკამათოდ არ ვიყუებ ამ წერილს. ჩვენი სურვილია მხოლოდ, რომ ფართო საზოგადოება დაავინტერესნოთ და წინა ამოვალდებით იმ საგანზე, რაზეც არა ერთხელ მოგვხდებოდა დაბრუნება...

საქართველოს პარტიების მახლობელი იდეალი და საღვთისო ღირსი

მოსკოვი და პეტროგრადი დღეს ცენტრია რუსეთის ღონიერი პოლიტიკური ცხოვრებისა. ამ ცენტრებში იჭიდება მმართველ წრეებისა და პოლიტიკური პარტიების მახლობელი იდეალი...

რელიგიური საზოგადოება მოგვიძებნა

მივმართოთ ჩვენც მათ. ასეთად უნდა ვიგულისხმებოთ სამშობლო ენაზე წერა-კითხვის გარეშე. ალბ-მიტეხობის გაჩაღება. აჭარაზე ჩვენ მხოლოდ ამ ბოლო დროს დავიწყეთ ასეთი სახით მოქმედება...

ვკისრულობთ ვადამაპით, ვაფხილეთ და ახლათ ვაფხილეთ სახალაზო და სავაჟო ქულები... „კოსტოროვს“ და „კილინდრას“...

12 ენკანისთვიდან იხსნება სასოვის ქალთა სკოლა. სადაც შეასწავლიან ყოველგვარ ფართულს (მატერის) ქსოვას. კურსი ლიუ-რია. თხოვნათა მიღება შეიძლება 20 ენკანისთვიდან სკოლის კანცელარიაში...

გადაწერას სწავრა მანაანის საზოგადოებით და საფარ განაგანაზე მუშაობის სავალაპას ხელმისაწვდომ ფასებში ქიბრულაბს ი. თ. გვათუას კანტორა ვერის დაღმართი № 1 ტელეფონი 17-05

დოკტორი მელიქიანიძის მისე ანთიმოსის ძე კალანდარიშვილი უმცროსი ვიქი ტფ. კალეტა კარაბუსისა. ბავშვთა, შინაგან და ქირურგიულ სნეულეზიან ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე საღამოს 5-6 საათ, ოღლას ქუჩა, № 3, სახლი მელქი-აზარიაძისა.

განილის მამიკია გავულაიშვილი (ზოდნევისა) განაახლა ავადმყოფების მიღება დღის 9-3 საათ. ყოველდღე, გარდა კვირა დღისა. ოღლას ქუჩა, № 22.

ა. ვ. ო. რ. ში. პეიგი ნ. მ. კლიმიაშვილი იღებს შინაგან და ქირურგიულ სნეულეზიან ავადმყოფებს. აკაკის ქუჩა, შეფის აფთიაქთან

გოლოვინის პრ. და სამხედრო ქუჩის კუთხეში, ფოსტა-ტელეგრაფის პირდაპირ გაიხსნა ახალი აფთიაქი პაროვიკორის ახვალაიანისა

სად არის, სად?! დღეს მილიონი ჯარები ეროვნება-ეროვნებად დარაზმული ბრძოლის ველზე სისხლს ღვრის. მას ზურგს უმაგრებს მთელი ერო, რომელიც არ ზოგავს ძალას, ენერჯიას, სიცოცხლეს რომ დაიკვას თვისი სამშობლო. კონკრეტულად წარმოადგენილი, სამშობლოს დაცვა—დაცვა იმ ტერიტორიის მილიონობისა, სადაც მოსახლეობს განსაზღვრული ეროვნული ერთეული, დაცვა ამ მილიონობის პოლიტიკური დამოუკიდებლობისა, დაცვა მისი კულტურისა. ეროვნობის თითოეული ატრიბუტი მებრძოლის შეგნებაში მის პირად სიცოცხლეზე უფრო ძვირად ფასობს. არაფერი მოსატანია ის სიმბოლე რომ ტუნდრაში მოზინავე „მუციქს“ სამშობლოს იდენის შეგნება არ

გ. დ. წინაგაკვრიშვილი ყ. ორდინატორი ხარკოვის უნივერსიტეტისა სამედიცინო ინსტიტუტის კლინიკებისა გადმოვიდა თბილისში და იღებს შინაგან სნეულეზიან ავადმყოფებს: გულისა, ფილტვისა და სისხლის სნეულეზიანს სპეციალურად. საღამოს 5-7 საათამდე, მიხეილის ქუჩა № 36, მეორე სართული.

რუსეთი გაიკონებს ამ ხმას, ოღონდ ეს ხმა უნდა გაიხმას ნათლად, ენერჯიულად. რას აკეთებს ამ მხრივ ქართველი მოქალაქე საზოგადოება საერთოდ, რას აკეთებს კერძოდ მოსკოვისა ან პეტროგრადის ქართველი საზოგადოება? თუ გვეყინან, სად არიან ქართველი პოლიტიკური მოღვაწენი, სად არის ქართველის ეროვნული წყობილი, ძიება, შრომა, მეცადინეობა, სად? ბ. კ.—ღია.

ომის აგებები

სი მთავარი მიზანია, რუსის ჯარის მარცხენა ფრთის მედგრად მოაწვესო. ბულგარეთი 23 სექტემბერს გაილაშქრებო. ფრანგული გაზეთები იუწყებიან, სერბის წინააღმდეგ ბულგარეთი 23 სექტემბერს გაილაშქრებო. სერბის ცნობებით, ერთი ნაწილი თავის ჯარისა ბულგარეთს მდ. დუნაიზე მოუგროვებია, როგორც საფარი რუმინის წინააღმდეგ. ნეიტრალ სახელმწიფოთა პრესა გამოსთქვამს იმ აზრს, რომ საფრანგეთის შემოტევა გერმანელების წინააღმდეგ ომის გადამწყვეტი ხანის დაწყება არისო. გერმანელი და ავსტრიელი ოფიცრები. ბულგარეთის ჯარში ამ უკანასკნელად დიდძალი ავსტრიელი და გერმანელი ოფიცრები შედის. ამ შემთხვევაშიც გერმანელები იმე მოქმედებენ, როგორც მოქმედებდნენ ხოლმე ოსმალეთში, სადაც გერმანელმა ოფიცრებმა აიძულეს ოსმალეთის მთავრობა რუსეთისათვის ომი გამოეცხადებინა სრულიად უმიზეზოდ და უდანაშაულოდ ამ უკანასკნელი სახელმწიფოს მხრივ. ინგლისელი ჯარი ბაღდადისკენ. ინგლისელები მოიწვიან ბაღდადისკენ.

უჩინალ-გაზეთებიდან

ავსტრია-გერმანიის ოპერაცია სერბიის წინააღმდეგ. ვერჩეროვიდან იუწყებიან: ავსტრია-გერმანიის ჯარებმა სხვა ადგილას სცადეს სერბიის საზღვრის გადმოლახვა, მაგრამ ყოველგან უშედეგოდ იქნენო. ფრანგები სოლუნში. 19 სექტემბერს სოლუნში ჩამოვიდა ფრანგების პირველი რაზმი, რომელიც სერბიის საშველად იგზავნება. ბულგარეთი ამ დღე-ღამეში არავითარი ცვლილება არ მოხდარა სოფის მაღალ პოლიტიკის სფეროში. დიდ მნიშვნელობას აქმედებენ მეფე ფერდინანდის ღებუშას საბერძნეთის შეფისადმი. ავსტრია-გერმანიის ჯარები ბუკოვინაში. „Petit Parisien“-ის სიტყვით ბუკოვინასა და ტრანსილვანიაში თავმოყრილ ავსტრია-გერმანიის ჯარი რუმინის მიმართ უბრალო მირად ზედგაყენის მოსახლენ საშუალებას წარმოადგენს, მი-

ოსმალურმა დაპყრობის ცდას 1700 კაცი, დაპყრობის რამდენიმე ზარბაზნი და დიდხალი სამხედრო სურსათი და მასალა ინგლისელები მოსდევნენ ოსმალებს სამხედრო ავტომობილებით და მატორიანი ნავებით მდ. ტიგრზე. უკანასკნელ ცნობების მიხედვით ინგლისელები კაზოხის უახლოვდებიან. კაზოხია ბაღდაღზე ასი ვერსით არის დაშორებული.

გაზეთი ტანი იუწყება, ოთხთა შეთანხმების სახელმწიფოებმა აცნობეს სოფიის კაბინეტს, რომ ისინი მზად არიან მიეწველონ სერბიას უკეთეს ბულგარეთი ამ უკანასკნელს თავს დაესხმის.

ბულგარეთსა და ოსმალეთ შორის.
სტამბოლიდან მიღებული ცნობები ცხადყოფენ, რომ ბულგარეთსა და ოსმალეთ შორის გამართა საქონლის წესიერი ალბ-მიცემობა.

საბერძნეთის ერთი ყოფილი მინისტრის ანოტი.

საბერძნეთის ერთ-ერთ ყოფილ მინისტრს შემდეგი უთქვამს გაზეთ „ბიოგრაფიკოსის“ კორესპონდენტისათვის: „საბერძნეთის მობილიზაცია მხოლოდ იძულებითი პასუხი იყო ბულგარეთის მობილიზაციისა. სასიცოცხლო ინტერესები დღეს ნებას არ აძლევს საბერძნეთს აშკარად ამა თუ იმ მებრძოლ მხარეს მიეკუთვნოს. საბერძნეთს უნდა დივიდოს შეიარაღებული ნეიტრალიტატი მანამ, ვიდრე საბოლოოდ გამოირკვევოდეს არა მარტო ბულგარეთის, არამედ რუმინის პოზიცია“. შემდეგ ყოფილ მინისტრს აღუნიშნავს, რომ შეთანხმების დიპლომატია მეტის ნდობით ეპყრობა ბულგარეთის ოფიციალ წარმომადგენლების განცხადებებს და თუ ასე განაგრძეს, უშედეგოა შეთანხმების პოლიტიკა ახალ დამარცხებას თავიდან ვიდრე აიცილდნოს. საბერძნეთის მობილიზაციამ დროებით შეაჩერა ბულგარეთის აქტიური გამოსვლის საფორთხე, ხოლო თუ ავსტრია-გერმანიამ ბალკანეთზე გამოილაშქრა, ბულგარეთი არა-ჩვეულებრივ საფრთხეს შექმნის შეთანხმების სახელმწიფოებისათვის.

გერმანელ ტყვეთა რიცხვი.
ფრანგებისა და ინგლისის მიერ წყვე-

ნილ ტყვე გერმანელთა რიცხვი თანდათან ირყევა. იგი უკვე გადასცა 25,000. ტყვეთა შორის ბევრი იმ ჯარისკაცის ნაწილი შეადგენს, რომლებიც აზმოსავლის ფრონტიდან გადმოუყვანიათ. გერმანიის არტილერია, როგორც ეტყობა სუსტდება. იმპერატორ ვილჰელმმა ბრძანება გასცა თავის ჯარებზე შეტევაზე გადავიდნენ. უკან დახევისა, ანუ რაიმე შეცდომისათვის, იმპერატორი სასტიკი სასჯელით ემუქრება ოფიცრებს და ჯარისკაცებს. ფაშოდას გმირი გარზონი მძიმედ არის დაჭრილი.

ბულგარეთის მეგვიდრე პრინცი, რომელმაც მიიღო ბულგარეთის შეიარაღებული ძალების სარდლობა, ფილიპოპოლს გაემგზავრება, სადაც მოხდება ჯართა გენერალი დათვალთქობა.

ბუქარესტიდან იუწყებიან, მეფემ აუტორიტეტით მოილა ბულგარეთის სეციული რწმუნებული, რომელსაც ჩამოუტანია მეფე ფერდინანდის წერილი.

სოფიაში.
ბალკანეთში წინანდებურად მდგომარეობა ერთობ დაზარალებულია და გამწვავებული. ბულგარეთში მობილიზაცია ამ 5-6 დღეში დასრულდება. ავსტრია გერმანიის გავლენა დღით დღე იზრდება სოფიაში. ოპოზიციის და საზოგადო მოღვაწეთა ცდა, რომ მთავრობა შეაჩეროს სახიფათო ნაბიჯისაგან, როგორც ეტყობა უნაყოფოდ ჩაივლის.

საგანგებო სხდომა.

საბერძნეთის პირველმა მინისტრმა 16 სექტემბერს გამართა დეპუტატებთან საგანგებო სხდომა. პირველ მინისტრს უნდა მოეხსენებია მთავრობის გეგმა და ლონდონში შესახებ ბალკანეთში შექმნილ მდგომარეობას. პირველ მინისტრს მახლობელ წრეებში იმედოვნებენ რომ დეპუტატთა პალატა, რომლის უმრავლესობა ვენიზელოსის მომხრეა, დასტურს დასცემს მთავრობის სავსებით მიღებულ ზომებს. ვენიზელოსის უნდა მოეხსენებია აგრეთვე, რომ საბერძნეთის მთავრობასა და ოთხთა შეთანხმების მთავრობას შორის მოხდა შეთან-

ხმება, სადაც კი გადმოსხან კავშირის საექსპედიციო კორპუსი.

ერაზმში სამხედრო მასალის აძლევ-რებენ

სარწმუნო წყაროებიდან ირწმუნებიან, ერაზმში ჩამოვიდა ოცი ავტომობილი გერმანელ ოფიცრებითა და უნტერ-ოფიცრებით. აქამ გარდა ციხეში მოვიდა უზარმაზარი ტრანსპორტი საომარი მასალისა. ამ უკანასკნელ დროს, ოსმალები არ ზოგენ ტყვეა-წამალს. ჩანს საომარი მასალა ჩამოსვლით ოსმალებს უკანა რიგის ჯარები გადაყავდნენ. ორი დღისა კარგათ გაწითენილი ჯარი საზარათესივე გაგზავნის ხინსკალიში.

გერმანია ხერბის წინააღმდეგ.

„Vossische Zeitung“-ის სამხედრო მონომილელი სწერს: სერბიის წინააღმდეგ გასაშტრების გერმანია დიდ მნიშვნელობას აძლევს რადგანაც გერმანიასა და ოსმალეთს შორის უშუალო ურთიერთობა დამკვიდრება უპირველეს საჭიროებს წარმოადგენს. გერმანია და მისი მოკავშირეები დიდხანს განიცდიდნენ მწარე შეტევას იმ დაბრკოლებისას, რომელსაც ქვეყნის რუმინის მთავრობა ოსმალეთში სამხედრო სურსათის გადასახიდათ, ანტიომ გერმანია ეხლა იძულებულია ხოლო მოულოდო ცენტრალ სახელმწიფოების ასეთ დამოკიდებულებას რუმინის თვითნებობისაგან და გზა გაიკეთოს ოსმალეთთან შეუწყობელი მიმოსვლისა და ურთიერთობის განსამტკიცებლად.

მოკავშირეთა შემოტევა.

ინგლისურა გაზეთი „Times“-ი იუწყება: მოკავშირეებმა იერიში მიიტანეს გერმანელებს წაწინების წვიმისა და ქარიზხალის დროს. იმდენად ძლიერი და მარდი იყო ფრანგების პირველი იერიში, რომ გერმანელთა საარტილერიო პოზიციებს ისინი უფრო ადრე მიადგნენ, ვიდრე გერმანელები მოსწრებდნენ იქიდან თავიანთ ზარბაზნების დაძვრას. ასეთივე ჩქარი იყო მათი შემდგომი შემოტევაც. ხშირად არის დასახლებული ის რაიონი, სადაც ინგლისელები მოქმედობდნენ. ეს ადგილი მდებარეა ქვანახშირით. რაიონის უმაღლესი პუნქტი აღწევს 70 მეტრს. ეს სიმაღლე ინგლისელებმა დაიჭირეს.

სისხლის სამართლის კანონ-მდებლობა საქართველოში

მეფე ვახტანგ VI-ის კანონთა კრებულის მიხედვით

(გაგრძელება, იხ. „საქართველო“ № 97).

დანაშაულობანი ჯანმრთელობის წინააღმდეგ.

ვახტანგის სამართალი ამ დანაშაულებათა კატეგორიაში არჩევს ფრიად სხვა და სხვა სახის ხორციელ დასახირობებს 1) დასახირობება, 2) ჭრილობა და 3) ცემა. ა) დასახირობებულთა ჯგუფს ვახტანგის სამართალი აუთუთებს კიბეების ამომტერგვას, ყურების დაჭრას, თითების თითების გაფუჭებას ერთგვარად როდი ფასობს: „ფეხის თითი ხელის თითთან არ ჩავარდების, — გვითხულობთ ვახტანგის სამართლის მე-46 მუხლში, — ამიტომ რომ არც ხელის თითის ოდენი სახმარება შეუძლიან და არც გამოიწიონ სახირობად დაინახვის ხელსაფასი. ამაღ ერთის ფეხის თითს ნახევრის ხელის თითის სისხლი აღინეთ, რომე ორის ფეხის თითი და ერთი ხელის თითი სწორედ ჩავარდების“. ხელის თითზე კი დადგნულია როგორც ვახტანგის სამართლისა, ისე ალბუასი კანონის მიერ 1/2 დაქაყოფილება მთელი ხელისთვის, ე. ი. 1/2, 1/4, 1/8-ს ნაწილი მთელი დაქაყოფილებისა. ამის გარდა „გოგორის კანონებში“ განსხვავებაა ცერისა და ნარჩენ თითებისაგან და ხელის ნახევარ ფასს მოითხოვენ. ე. ი. 1/2, 1/4=1/2 ნაწილს სისხლის მთელ დაქაყოფილებისას, ესეც იმისდა მიხედვით, „მარჯვენის იქნება თუ მარცხენასი ეს თითი“. დანარჩენ თითებისთვის ხელის 1/2 მოითხოვენ, ე. ი. 1/2 ნაწილს მთელს დაქაყოფილებისას. ამ კატეგორიის ეკუთვნის კიბეების ამომტერგვა. „გოგორის კანონები“ როგორც ალბუასის (143—144 მუხ.) გარდა ხილავენ ჯერ ოთხ კიბის ნემო და ქვემო ყბისას. ამ კიბეებისთვის ორჯერ მეტი გადასახადია, ვიდრე დანარჩენებზე ვახტანგის კანონები კი ასეთ განსხვავებას არ ჰქონდავენ, ვინაიდან „წინა სახირობად დარჩების და უკანა ქაშას დაკლდების, ამაღ ერთ კიბის ერთი ხელის სისხლი გაჩნდების, ამიტომ რომე რამდენი კიბელი ჩავარდების იმ კვალად გაჩნდების“, ბ) დასახირობებათა მეორე სახეს ვახტანგის სამართლის მიხედვით წარმოადგენს

ჭრილობაში, საზოგადოდ ჭრილობას როცა ამბობენ, გულისხმობენ ერთადერთი დაშავებას სხეულის რომელიმე ნაწილისას. უბრალო ნაკაწრისა, დალუჯებისა და დასივნებისაგან იმით განსხვავდება ჭრილობა, რომ შხამი კანონი შეიძლება ღრმად. ვახტანგის სამართალში არ უწყის ჭრილობის განსაზღვრა, მაგრამ რომ იმანაც ამავე აზრით უწყის იგი, ეს ჩანს იქიდან, რომ იგი მეტად თავისუფლად და შეუცდომლად ანაწილებს სხეულსა და მძიმე ჭრილობას. „სხვა ჭრილობა, — გვითხულობთ მე-49 მუხლში, — ქერის მარცვლით გამოზომონ, რამდენი მარცვლის ზომა დადგეს, მარცვალზე ერთი ძროხა დადებულა... და სხვა“. რაკია აქ საზოგადოდ მიღებულია ქერის მარცვლით, ცხადია, სხვაგვარი ჩაიტეგს, მაშასადამე, ვერც შრამში ჩაეტევა, ჭრილობად არ არის მიჩნეული. ვახტანგის სამართალი არჩევს ორ სახის ჭრილობას: 1) წარბის ქვეით და ყველს ზეით თუ კაცმა კაცს ასეთი ჭრილობა დაჩნის, რომე ძალიანად მოეკეთინოს, იმ ნაკეთს ნეკა გამოეკლებოდეს, ან სახირობად სახედვლად დალოჯილ იყოს და წიხედინოს“, ასეთი ჭრილობისთვის ისეთსავე ფასს ახდევინებენ, როგორც ხელის მოკეთებისთვის და სხ. ასეთივე ჭრილობა „გოგორის კანონების“ მე-32 მუხლში, განუზომილებელ ჭრილობისთვის მოითხოვს სისხლის მესუთედ ფასს. ალბუასის კანონების მე-6 მუხლშიც ნათქვამია, რომ „სახეზე ჭრილობისთვის დადებულია 1500 ვერცხლი, და 2) ყველა დახარჩენ ჭრილობაზე, ხელზე იქნება ეს, უნდა თუ ტანის რომელიმე ნაკეთზე, ფეხზე ქერის მარცვლით განიზომონ, და თვითელ მარცვალ ჭრილობაზე დაშნაშავეს გადახდეს თითო ძროხა. ძროხა კიდევ ფასობდა ორ მანალთუნად, ანუ 2 მანეთად. ვახტანგის სამართალი ამ შემთხვევაში განიზილავს წოდებრივ იერარქიას. გლეხი თუ იქნა, მისთვის დაშნაშავეს ახდევინებს ერთ ძროხას; მსახურისთვის, — ქერის მარცვლის ჭრილობაზედ ოთხი მანალთუნია, ცალ მოგეს აზნაურივილზედ რვა მანალთუნია, შუა აზნაურზედ თექვსმეტი, დიდს აზნაურივილზედ სამი თუმანი და ორი მანალთუნია, დაბალს თავადზედ ექვსი მანალთუნია, შუა თავად-

ზედ თორმეტი თუმანი და რვა მანალთუნია, დიდებულზედ ოცდა ხუთი თუმანი და ექვსი მანალთუნია“ (ვახ. სამართ. 49 მუხ.)

„თუ ან თოფით, ან ისრით, ან ჯიქურად დაჭრილი არის, რა ერთიც სახანაგი რკინა ჩავა, ან ფილთას უსაქშია, ის უნდა ქერის მარცვლით გამოზონ და იმ სხვას ჭრილობაზედ ერთი ორად გააზონ; ამიტომ რომე ამგვარის იარაღით დაჭრილი უფრო გაიარებოდა და ბევრს ჭრის ნახვად. თოფის კიდევ უფრო მეტი განჩნდების; მაგრამ იმასაც გასინჯავა უნდა, თუ რა ალაგას აქვს გავარდნილი“. 1)

1) აქ გვინებ მეტი არ იქნება მაგალითი მოგვიანო მდივანბეგთა სამართლის განაჩენი ჭრილობის თაობაზე, რომელიც ეკუთვნის 1793 ამაგს. ის მთი უფრო საუფლისხმობია, რომ იგი, ნათლად გვიდგეს ძველ საქართველოს სასამართლოს პროცესს: „როდესაც გიორგი მორდალს (მორდალად მეფის ბეჭდის მსახური გახლდათ) და ნახ რ ბარძიშის ურთიერთობის ჩხუბი მოუვიდათ. პირველმა გაცხარებით გონი დაპყროვა და მეორეს ჯიხით წარბები გაუფუჭა. ჭრილობა ქერის მარცვლით გამოზომეს აღმოჩნდა, რომ 9 მარცვალს იტედა იგი რაკი და ბარძიში შესამე ხარისხიან თავად ითვლება და ასეთათვის თვითელი მარცვლით ჭრილობა 64 1/2 ფასობს, მაშასადამე, 9 მარცვალი ვლირება 576 მან. კანონი ამბობს: ჯიხით მიყენებული ჭრილობა ხმლით ნახევარ ჭრილობას უდრისა ამიტომ, ჩვენ ბარძიშის ჭრილობა ნახევარლეთ ნახევარ ჭრილობად. 9 მარცვლის ნახევარი ფასი შეადგენს 288 მან., მაგრამ რაკი და დაშვებული კარის კაცთა შორის ირიცხება, ამიტომ სასამართლოდ ფასი გაორჯეკა, რაკი შეადგენს 576 მან. სასამართლოს ასეთ განჩინებაზე ხარამ პროტესტი განაცხადა, რომ ჭრილობისგან მას კანი გაღარა, იმიტომ ფასი უნდა კიდევ გაორჯეკდეს. მოწვეულმა ექიმებმა განიხილეს ჭრილობა და დააქციეს, რომ ჭრილობა მართლად სერიოზულია, მარცვლითა შრამი სახირობად დარჩება. მიუღეთ რა მხედვლობაში ეს გარემოება, რომ ბარძიში სახირობად დარჩება, ჩვენ დავადგინეთ განსაკუთრებული ჯარიმა 300 მან., სულ 876 მან. აქედან 200 მან. სასამართლოდ აპატია. დანარჩენი კი 676 მან მარცვალ გიორგიმ უნდა გადახდალს ბარძიშს (ფურცელაჲ გრუზისკია გამოთ, სტრ. 28—29).

შევიწიოდ იყო შეთანხმებული ინგლისელების შემოტევა ლაბასსა და ლანს შუა და ფრანგებისა სუფეს მხრივ.

გერმანიის აზრი.

გერმანიაში ყველა იმ აზრისაა, რომ ამის სერიოზული მომენტი ეხლა დადგება. ყოველ დღეს შეუძლია მოიტანოს ამავე ბრძოლის გადაწყვეტი მოქმედების შესახებ. თუმცა მთავარ შტაბის განცხადებამ, შეუძლებელი არის დასავლეთის ასპარეზზე გერმანიის ფრონტის გარღვევა, დაწმინდნა ადელეგებული საზოგადოება, მაგრამ მინც ფრანგებისა და ინგლისელების შემოტევა მეტად სერიოზულად არის მიჩნეული.

შტაბის დეკრეტები

თბილისი, 19 სექტ. 17 სექტ. ოფიციალური მთავრობის რუსის მხვერავებმა მარჯვედ შეასრულეს თავიანთი მოვალეობა. მეღიაზვრის მიმართულებით სოფ. მოლაღთან და ლომინთან რუსის ცხენხანთა და ოსმალთა შეჯახება მოხდა. ვინის რაიონში ვახტანგის რუსის ჯარები ავიწროებენ ოსმალებს. დანარჩენ ფრონტზე ცვლილება არ მოხდა.

პეტროპოლში, 19 სექტ. ოფიციალური გროს-ეჟაუს რაიონში გერმანელთა იერიშებს მათთვის სასურველი ნაყოფი გამოაღია. იაფოქტადის სამხრეთ-აღმოსავლეთით გერმანელებმა მძიმე არტილერიით დაუშინეს სადგურ ლეგეზოქს. გერმანელთა იერიშებით დენსკთან რუსის ჯარები ოდნავ შევიწროვდნენ, განსაკუთრებით რკინის გზისა და სვეტის ტბის შუა. ლემენს ტბის შუა, დენსკის სამხრეთით, საარტილერიო სრულაა. სვენტის ტბის აღმოსავლეთით რუსის ცხენხანებმა უკუაგდეს გერმანელები და დაიჭირეს სოფ. პოხტავი. ხიშვიან შეტევით რუხებმა აიღეს სასაფლაო სოფ. ჩერემ-შეტთან. ამის დაჭერით გერმანელებმა შეტანა შედარებით დასავლეთისკენ, ვილფიკო ალფიცის რკინის გზისკენ. დაბა პერვოზის რაიონში, ვილნოვ,

სამოგონის ჩრდილოეთით, გუშინ დაწვებული მკაცრი ბრძოლა ჯერაც არ გათავებულა. სოფ. ზაღუფიხთან, ზემო შარზე, ლიხიზიის სამხრეთით, რუსის ერთმა ბათალიონმა მწვერავლებიდან გადმოჰყარა იქ გამაგრებული გერმანელები. თვითონ დაპყროვა 9 კაცი. ტყვედ წამოიყვანა 2 აფიცერი 109 ჯარის-კაცი. შუა სტარის რაიონში, სოფ. ლამანთან კალკის სამხრეთ აღმოსავლეთით, მთელ დღის განმავლობაში სასტიკი ბრძოლა არ შეწყვეტილა. გერმანელთა გაოგნებულ სიმხეცეს საზღვარი არა აქვს. გუშინ, მდ. სტართან, სოფ. კალიკოვისთან 2 აფიცრის გვამი იპოვეს. ხენი გერმანელებს წინა კვირის ტყვედ ჩაუტოვედნენ. გვამებს თავლები ჰქონდათ დაჩიქნილი, კბილები ამოშტკრიათ.

შავღვავზე რუსის გემებმა კვლავ დაანგრეს ოსმალთა მიერ შეკეთებული ქვანახშირის მაღაროები. მათი ბატარია მალე ჩაჩუმებულ იქნა. პეტროპოლში, 20 სექტ. ოფიციალური დენსკთან ილუსტის სამხრეთ-დასავლეთის რაიონში რუსებმა გერმანელთა იერიში მოიგერიეს. დემენ-დრისვატი-რაიონის ტბების ხაზზე საარტილერიო ბრძოლა. გრეზენტბალის რაიონში, დრ. სვეატის ტბის ჩრდილოეთით, რუსთა

ჭრილობის ქერის მარცვლით დაშნა და მისი შედარებითი ფარცობა იკოდნა ადათების მიხედვით თუ შეშმა და ხეესურებმა. მაქსიმ კოვალევსკის თავის „კანონსა და ჩვეულებაში“ მოპყავს შემდეგი მაგალითები ხელდაშვლის შენისშენებად „ხეესურებზე“ 1) თავის ქალის გატეხა იმდენად, რომ ტვინი ამოუვიდეს, ღირს 16 ძროხა, მხოლოდ ძკლის გატეხვა—5 ძროხა, მცირედი გაზარდა—3 ძროხა; 2) შუბლზე ჭრილობი 3 ცხენა; 3) სახეზე შენდელი სასყიდელია დაწმინდული; თუ ჭრილობა ბალნით დაფენილი ნაწილია დასახირობებული, იდებენ პურისა და ქერის მარცვალს და ჭრილობაში ჩაუშვებენ, ერთს სიგრიტო, ერთს კიდევ გარდი-გარდმო. შემდეგ წრილობა, რაც უკმა მიდგება, აქედან 2/3 მოაშორებენ და დასთვლიან დანარჩენ მარცვლებს. თუ ჭრილობა ცხვირზეა, ანუ სახის სუფთა ნაწილზე, მაშინ 1/2 კი არ აკლდება, არამედ 1/3. 4) ყურის ჭრილობა, თუ იტეგს ქერის მარცვალს, ღირს 9 ძროხა; 5) დაბოლოს ჭრილობანი წელს ქვემოდ და მუხლების ზემოდ, რასაც უპატოო ჭრილობებს უწოდებენ, ფასობს ცხრა ძროხა. 2)

აღნიშნულ დასახირობებათა სახიდან ვახტანგის სამართალი განიზილავს ცემა-ტყვეპას ფოხით, ანუ მის მსგავსი სხვა იარაღით. „თუ დიდებული, ანუ თავადი, აზნაური ვისმეს თავს უტეხენ ჯიხით ანუ მათრახით, ჭრილობის მიხედვით დანაშავეს გადახდება ნახევარი, მესამედ ანუ მეოთხედ, რაც ხმალზე დადებული სასყიდელიაო“, — (204 მუხლი). 266 მუხლში ჯიხისთვის ახდევინებენ ქერის მარცვლის ფასს. ნათქვამიდან ეხლა ცხადია, თუ ვახტანგის სამართალი სახელოდობს რას უფებს საფუძვლად დაშვებულისა და ჭრილობის გასაჩრევად: უკანასკნელს ეკუთვნის ხმალი და საზოგადოდ მჭერილი იარაღი, დაშვება კიდევ შეიძლება ჯიხით ანუ სხვა მის მსგავსი იარაღით.

(შემდეგი იქნება)

პ. კიხიძე.

2) М. Ковалевский „Заковъ и обычай на Кавказѣ т. II стр. 119.

არტდერის ცეცხლს გერმანელებმა ვერ გაუძლეს და გაიფანტნენ. აღებულა სოფ. ტილუა. გერმანელები სცდილობდნენ დრისგვიტზე გადასვლას სოფელ პელიკანისა და კუბიკის შუა, ობოლეს სამხრეთით. მაგრამ მათმა ცდილობამ ამაოდ ჩაიარა. რუსთა მხარის ნოსნების ერთმა ნაწილმა სოფ. ბარსუკიდან გამოსდევნა გერმანელები, ბოგინის ტბის სამხრეთით, სოფ. დრევატინთან, კოხანის სამხრეთით, რუსთა ცხენოსნების მიერ მრავალი გერმანელი იქმნა აჩეხილი. რუსთა მიერ აღებულ ცხენოვან სასტიკი ბრძოლა გამართა. ძლიერი ქარიშხლისებური ცეცხლით მტერმა დაიბრუნა სოფელი. თავის მხრივ რუსებმაც განაახლეს იერიში, სოფელი ახლა ამთ ხელში გადმოვიდა. ხელთ ჩაიგდეს 8 გერმანული გაუბიცა და 6 სუბუქი ზარბა-

ზანი, მაგრამ მტრის კონტრეირისა გამო რუსებმა მათი წამოღება ვერ მოახერხეს. ამიტომ დაიწყეს და ისე დასტოვეს უკან. სოფ. ბალტაუშთან რუსებმა ხიშტი მიიტანეს იერიში გერმანელთა გამაგრებულ პოზიციებზე. გერმანელების ტბის ჩრდილო აღმოსავლეთით, ხვირიდვისის რაიონში გერმანელებმა ორჯულ მიიტანეს იერიში, ხვირიდვისის სამხრეთით, მაგრამ დიდი ზარალით. უკუდევნებულ იქმნენ. დაბალიუბთან ნემანზე გადასული გერმანელები რუსთა მხარის მხარეებში მარცხენა ნაპირზე გაბრუნდნენ და ახამდე მოკლული დასტოვეს უკან. მდ. სტირზე, სოფელ ნოვოხელკი-კულიკოვისის რაიონში, დაბა კოლესა და ჩერტოვკის შუა, რამდენიმე პატარა-პატარა შეჯახება მოხდა.

გასაგრძელებლად. რედუქციის კოლეგიამ მის აღიარებას პასუხისმგებელ რედუქტორად აირჩია სომხეთში კარგად ცნობილი მიქელ ვარანდიანი.

დაჭრილი და ავადმყოფი ჯარისკაცნი. თბილისის ლაზარეთებში იმყოფებიან შემდეგი დაჭრილი და ავადმყოფი ქართველი ჯარისკაცი: რატინი მიხაილა გარსევანიძე (ქეჭვი), მოსიაშვილი თომა ფარსადანის ძე, კობახიძე იოსებ კონსტანტინეს ძე (პოდპორ.), ვეცუბლევსკი ვიორჯი, ხმელაძე ივანე ნიკოლაძის ძე, მახათაძე სიმონ ივანეს ძე, ჩხიკვაძე სვეტიცხოველი მიხაილის ძე, ესელია ვა გიორგი ივანეს ძე, ცარციძე დიმიტრი ანტონის ძე, კუპრაიშვილი კარპეზ გიორგის ძე, გინდუაშვილი ვასილ დავითის ძე, ლალიაშვილი სიმონ ბესარიონის ძე, ნადირაშვილი დათა გიორგის ძე, გორგაძე ანისფორე, გამსაჭრელი დომენტი ნიკოლოზის ძე, ხოშტარია იასონ ბესარიონის ძე, ხახანაშვილი ვასო თედოს ძე, ნოზაძე შალიკო, მაგალიაშვილი გიორგი, ელაშვილი კონსტანტინე მიხაილის ძე.

გადამდები ხენი. გუშინ, 21 სექტემბერს, ქალაქის საავადმყოფოში იმყოფებოდნენ: ქუთურაშვილი 47, შავი სახალიანი 39, ხუნავანი 23, საოფლიანი 21, მუცელაიანი 4 და ყველააიანი 1 კაცი.

ხოლერა. 19 და 20 სექტემბერს ქალაქის ლაზარეთში მიყვანეს ხოლერაიანი 4 და ხოლერის ნიშნებით 1 კაცი. გარდაიცვალა ხოლერაიანი 6 კაცი. გუშინ, 21 სექტემბერს, ლაზარეთში იმყოფებოდნენ ხოლერაიანი 132 და 1 ხოლერის ნიშნებით. ხოლერაიანთა შორის 36 კაცი სამხედრო წოდებას იკეთებენ.

ამომრჩევლები. თბილისის გუბერნიის თავად-ანაჟურთა საგანგებო კრებაზე 20 სექტემბერს არჩეულ იქმნენ ამომრჩევლები: დ. ე. ჩოლოყაშვილი და მ. ფ. მაჩაბელი, რომელთაც სხვა გუბერნიის ამომრჩევლებთან ერთად სახელმწიფო საბჭოს წევრები უნდა აირჩიონ პეტროგრადში.

ქართული სკოლა. ბათომიდან თბილისს დაბრუნდა ქ. შ. წ. კ. გამაგრკლემბელ საზოგადოების სკოლების მეთვალყურე ბ-ნი გრ. ბურჭულაძე, როგორც იმან გადმოგვცა, ბათუმის ქართულ სკოლაში სწავლა დაწყებულია 15 სექტემბერს. სკოლაში ჯერჯერობით 20 ბავშვი სწავლობს, რომელთა შორის 6 არის ქართველი მაჰმადიანი. სკოლისათვის შენობა დაუქირავებია ბათუმის ქალაქის გამგებობას, ვინაიდან სკოლის საკუთარ შენობაში იმავე გამგებობის მიერ სამხედრო ლაზარეთით მოთავსებული.

გენერალი დ'ამალი პეტროგრა-დში. მთავარ სარდლის სადგომიდან პეტროგრადს ჩამოვიდა ფრანგების სამხედრო მისია გენერალ დ'ამალის მეთაურობით.

პოლიტენიკუმი კავკასიის არტრეგებო. დეპუტატებმა ჯაფაროვმა, პაპაჯანოვმა და სკობელევმა გამოარკვეეს რომ მთავრობის პოლიტენიკუმები კავკასიაში არ გადმოაქვთ. ვარშავის პოლიტენიკუმის გადატანა განზრახულია ნიუნი-ნოვოგოროდში, თუმცა—როგორც მცადინებო მოსკოვში იწარმოებს. თავდაშე შეზღუდვები განაცხადა, კავკასიის ამ პოლიტენიკუმების მიღების იმედი არ უნდა ჰქონდეს.

ქალთა საზოგადოება. 19 სექტემბერს შესდგა კავკასიელ ქალთა საზოგადოების ქართული სექციის კრება. წაკითხულ და დამტკიცებულ იქმნა გასული ერთი წლის ანგარიში. სექციის გაუსხნა გასული წლის დეკემბერში ჯარში გაწვეულთა ოჯახების 100 ბავშვისათვის უსასყიდლო სასაღამო. ამისათვის სუფილია დაღვლებულთა იგი ქალაქის ცენტრალ კომიტეტისაგან თვიურად 310 მან. მაგრამ დღეში ორთაშუა რიცხვით საღამოს 150 ბავშვი და კიდევ ბევრია მსურველი მოსაღამო. ამიტომ კრებამ დაადგინა, იმუშადგომლოს ხსენებულ კომიტეტის წინაშე სუფილის გადღების შესახებ, რათა შესაძლო გახდეს 200 ბავშვს ეძლეოდეს საღამო. შეწყვეტ კრებამ დაადგინა, კოპოპრატულ ნიღაბზე განხილს სამკერვალო და ამით სამუშაო გაუხიანოს უმუშევრად დარჩენილ ქალებს. ამ საქმის განსახორციელებლად არჩეულ იქმნა საგანგებო კომისია, რომელშიაც წევრებად შედიან ქ-ნი მ. ჩიბაძე, ა. ლომინაძე, ა. გველიანი, პ. კიკეაძე და ნ. ნეკრავა. არჩეულ იქმნენ აგრეთვე სექციის წარმომადგენლებად საზოგადოების მთავარ გამგე ბაში ქ-ნი ა. ლომინაძე და პ. ბერეჟიანი. დასასრულ კრებამ აირჩია სექციის პრეზიდიუმი—

თავმჯდომარედ ე. გ. მესხი, ხაზინადრად ნ. ველოლიანი და მდივნად ნ. ტყეშელაშვილი და ს. ისაკაძე.

ავარაკის გამართვა დაჯდომილ მწერალთა და მოღვაწეთათვის. ქართულ კულტურის მოყვარულთა საზოგადოების თაოსნობით 18 სექტემბერს გაიმართა თათბირი, რომელზედაც სხვადასხვა საზოგადოების წარმომადგენლები იყვნენ მიწვეულნი. თათბირის საგანს შეადგენდა ქართველ მწერალთა და მოღვაწეთათვის წალღერში ავარაკ-თავმჯდომარის აშენების საქმის პრაქტიკულად განხორციელება. კრებაზე გამოიკვია, რომ ამ საქმისათვის უნდასაყენო 10,000 მანეთია საჭირო. დადგენილ იქმნა: 1) ავარაკისათვის შეიძინონ 1—2 დსეტინა შესაფერი ადგილი; 2) ამისათვის ამ დღეებში გაიგზავნოს ბორჯომის დიდი მთავრის მამულების გამგესთან საგანგებო კომისია, რომელსაც ევალება ხსენებული ზომის მამულის შეძენა გამგისაგან; 3) კულტურის მოყვარულთა საზოგადოების გამგეობამ უნდა ეკადოს, იშოვოს საჭირო თანხა, რისთვისაც იმან უნდა მიმართოს ქართულ საზოგადო დაწესებულებათ და კერძო კაცებს, გამართოს წარმოდგენები, საღამოები, ლექციები და სხ.

ნ. გ. ანჯაფურაძე, ქრულ, ხსენდება გამოაქვეყნეს „ბრუნდები“ წიგნით-გაზე სცნობენ თუ არა თანხა თავს დაინაშავებდა, ყველა ბრალდებულმა უარყოფითი უპასუხა.

შიში ბრალი

ქართველი საზოგადოება რაღაც ფატალისტური მორჩილებით შესტყვირდა, როდესაც მის სამშობლოს სისტემატიურად ეცლებოდა კუთხე კუთხეზე. დროთა ბრუნვის უქულომართობამ იგი ღრმად დაარწუნა იმ აზრში, რომ დაბრუნება იმისი, რაც გამოგვლივია საქართველოს ხელიდან, შეუძლებელია, ხოლო რაც დღეს ერთმის, უნდა აუცილებლად წაერთვას! ასეთია „ისტორიული აუცილებლობა“, რომელსაც სასტიკით ექვემდებარებოდა ჩვენი ქვეყანა... ჩვენ არხეინად ვისხვდით მოკვდილი და მხოლოდ ვთავდათვრებდით მშობელი მიწის საზღვრების შექვეყნის პროცესს. საზოგადოებო ეს დრო!

გაი იმ ერს, რომელსაც გამოცდილი აქვს უნარი თვითშენახვისა და სალი კლდეცავეთ არ უმარგდებდა მის წინააღმდეგ ამხედრებულ გარემოებათ! იგი მაშინ წარბიხობდა პირისაგან ქვეყნისა, არ იარსებებს, როგორც ეროვნება თვის შემადგენლობითი აღიბრუნებით და არც ექნება შეძლება დაბრუნების ყოფილი მთლიანობა და დიდება. ერს, როგორც კრებული სოციალ-ისტორიულად შეღლებულ ერთ ზენებთან მკვიდრთა, იმ შემთხვევაში ჩაითვლება კაცობრიობის ნაღველი წვერად, თუ იქნება თავდაობდებული დამკვეცი სამშობლოს მთლიანობისა, თუ უკიდურეს შემთხვევამდე გაუმარგდება იმ გარეშე ძალებს, რომელიც ლამობენ ასსიმილიაციის მეოხებით მოკვდილ მის თვისი დამახასიათებელი, ისტორიულად მინავეებული და შესისხორცებული თვისებანი.

სამწუხაროდ, ქართველმა ხალხმა—ახლო წარსულში მანც—ვერ იჩინა თავი, როგორც ღირსეულმა დამკვეცი ივერისი კუთვნილებისა. საქართველოს მეცხრამეტე საუკუნის ისტორია იმდროება დახასიათდეს, როგორც მუდმივი, მეტროდიურად ამუშავებული დაქსაქსვა-გადგავარების პროცესი. ეს იყო ხანა, როდესაც ჩვენი სამშობლო ათას მიწებზე გამო ისეთი სისწრაფით იწივლა, როგორც თბილ ოთახში შეტანილი ყინული. რაღაც ჯოჯოხეთური მანქანების წყალობით იზიდებოდა ჩვენი სიმდიდრე: გლეხები რჩებოდნენ უმწაფულად, იხიზნებოდნენ და მათ ნაცვალდ ქართველ წინაპართა სისხლით მორწყულ ტყვევლში მჭიდროდ სახლდებოდა უცხო ელემენტები;

საზოგადოებრივი და პრეპეტი

მშობელთა წრე

20 სექტემბერს შესდგა ქართულ საჯარო განმანათლებლის მოსწავლეთა მშობელთა წრის კრება. თავმჯდომარეობდა ბ. კობაძე, მდივნად იყო გ. ხარტიშვილი. კრებამ განიხილა წარსულ წლის ფინანსური ანგარიში წრისა. როგორც ანგარიშიდან ჩანს, წრის საბჭოს მიერ 1914 წელს წინანდელ საბჭოსაგან 389 მან. 37 კაპ. და შემოსულა წლის განმავლობაში 633 მან. 86 კაპ., რაიცა შეადგენს სულ 1.023 მან. 23 კაპ.; დახარჯულა წლის განმავლობაში 844 მან. 25 კაპ. და დარჩენილა კასაში 177 მ. 98 კ. ვინაიდან ეს ანგარიში ჯერ არ განუხილავს სარევიზო კომისიას, მისი დამტკიცება შეეძლებოდასათვის გადაიდო. საბჭოს მოქმედება წლის განმავლობაში შემდეგში გამოიხატება: 1) საბჭოს ყოველ კვირაში ჰქონია სხდომა; 2) საბჭო განმანათლების სადგავოგო საბჭოს სხდომებს ესწრებოდა და თავისი წევრობით შექმნიდა სადგავოგო საკითხების გადაწყვეტაში; 3) საბჭოს ახრად ჰქონდა, მოსწავლეთათვის შესაფერისი ბინები მოეპოვებინა საიმედო ოჯახებში, მაგრამ ომმა ხელი შეუშალა ეს კეთილი სურვილი განხორციელებინა; 4) საბჭოს ძალიან უნდოდა, გამეგ კომიტეტის კრებებში მიეღო მონაწილეობა, მაგრამ კომიტეტმა ამის ნება არ მისცა; იგი მხოლოდ იმ თავისი კრებებზე დასწრების ნებას აძლევდა, როცა სადგავოგო საკითხები ირჩოდა; 5) საბჭო წინ აღუდგა სწავლის ფულის მომატებას, მაგრამ ვერას გახდა. ამიტომ იგი შეუდგა ღარბ მოსწავლეთათვის სახსრის მოპოვებას, რადგან საჭიროება ძალიან დიდი იყო; ავგისტოს ბოლო რიცხვებში, როცა განმანათლებლ სწავლა განახლდა, 130 მოსწავეს მარშანდელი სწავლის ფული ჰქონდა შესატანი 2000 მან.; საბჭომ ამ ფულიდან 6000 მანეთის შოვნა მოახერხა; 6) საბჭოს სურდა, განმანათლების ერთი ნაწილი, რომელიც მოუხმარებლად არის, ქირით გაეცემულიყო, მაგრამ მისდა უნებლიედ, ეს საქმე ვერ განახორციელა და სხ. საბჭოს დიდ დახმარებას უწყევდა თავისი დაუღალავი შრომით ბ-ნი დ. პარკაძე.

ქართული კულტურის მოყვარულთა საზოგადოება.

შაბათს, 19 სექტემბერს, გ. თ. ჯორდანიას თავმჯდომარეობით შესდგა მორიგი კრება საზოგადოებისა, რომელსაც მრავალი ხალხი დაესწრო.

ბ-ნი ი. ვართაგავს მიერ წაკითხულ იქმნა მეორე ნაწილი თვისი რეფერატი-სა ვაჟა-ფშაველას პოეზიაზე.

მიუხედავდ იმისა, რომ მოხსენება გრძელი იყო და დიდი დროც დასჭირდა მის წაკითხვას, დამსწრე საზოგადოება მინც გულდასმით ისმენდა ბოლომდის, რადგანაც ერთობ საინტერესო მოხსენება გამოდგა და ღირსეული ტაშითაც დააჯილდოვეს ავტორი.

ხსენებული საზოგადოება ამ მოხსენებას ცალკე წიგნად გამოიცემს და მთელ მის შემოსავალს ქართველ მოღვაწეთათვის ავარაკის სამშენებლო ფონდს მიუძღობენ. კრება ღამის 12 საათზე დიდ-შალა.

ქართული საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება.

ხსენებულ საზოგადოების წევრთა კრება ჰქონდათ 20 სექტემბერს. თავმჯდომარეობდა ე. ს. თაყაიშვილი. კრებამ ფეხზე ადგომით პარტიე სეა პოეტის ვაჟა-ფშაველას და თავ. ისან გელოვანის ხსოვნას. შემდეგ ს.რ. გორგაძემ რეფერატი წაკითხა ქართულ მართლწერის შესახებ. რადგან რეფერატის კითხვამ დიდ-ხანს გასტანა და გვიანი იყო, კმათი შემდეგ კრებისათვის გადაიდგა. კრებამ მსჯელობა იქონია აკაცი წერეთლის ანდერძის შესახებ და დაადგინა მიიღოს პოეტის მიერ ნაანდერძევი უძრავ-მოძრავი ქონება.

ახალი ამბავი

მეფის მოადგილეს, დიდ მთავარს ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძეს, რომელიც ხელ მობრძანდება თბილისში, თან მოჰყვებიან: მეუღლე მისი, დიდი მთავრის ანასტასია ნიკოლოზის ასული, ძმა, დიდი მთავარი პეტრე ნიკოლოზის ძე და მეუღლე უკანასკნელისა დიდი მთავრისა მილიცა ნიკოლოზის ასული.

ტუსალთა განთავისუფლება. 19 სექტემბერს მეტეხის ციხიდან გამოუშვეს სილ. ჯიბლაძე, ნიე ხომერკი და ნ. ქუშბურაძე.

კრება მოუსავლობის გამო. დღეს, 22 სექტემბერს, ზესტაფონში კრება იქმნება შარანის მუზის კოორპერატივა წარმომადგენლებს. კრების საგანია, გემოარკვიონ რაოდენობა ქირანხულის მოუსავლობისა და ღონისძიებანი გამო-ნახონ ქათხელ და საკვებ მასალათა შესატყნად. კრებაზე მოწვეულია ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების წარმომადგენელი.

სავაჭრეების დათვლიერება. 20 სექტემბერს ხმოსანმა კვილმა, ქალაქის გამგეობის აგენტ ბაგრაშოვთან ერთად, სავაჭრო სახლები დაათვალიერა ოლღასა, დაეიდოვისა და მეტეხი ჩუჩაზე და ბევრგან აღმოჩნდა, რომ ძროხის ხორცი დაწესებულ ხარისხობით არ იყიდებოდა. დაანაშავეთ ოქმი შეუდგინეს.

განყოფილების გახსნა. ქართულ საკველმოქმედო საზოგადოების განყოფილებანი გაიხსნა ზუგდიდსა და ახალ-სენაკში.

ახალი ვაჭეთი. სომხური საქველმოქმედო საზოგადოება აპირებს დააარსოს თბილისში ყოველდღიური ვაჭეთი სომხურ ენაზე.

ახალი რედაქტორი. ვაჭეთ „ორიზონის“ ელანდელი რედაქტორი, ბ-ნი ა. ყაზარიანი პეტროგრადს მიდის სწავლის

ქართული კულტურის მოყვარულთა საზოგადოება.

შაბათს, 19 სექტემბერს, გ. თ. ჯორდანიას თავმჯდომარეობით შესდგა მორიგი კრება საზოგადოებისა, რომელსაც მრავალი ხალხი დაესწრო.

ბ-ნი ი. ვართაგავს მიერ წაკითხულ იქმნა მეორე ნაწილი თვისი რეფერატი-სა ვაჟა-ფშაველას პოეზიაზე.

მიუხედავდ იმისა, რომ მოხსენება გრძელი იყო და დიდი დროც დასჭირდა მის წაკითხვას, დამსწრე საზოგადოება მინც გულდასმით ისმენდა ბოლომდის, რადგანაც ერთობ საინტერესო მოხსენება გამოდგა და ღირსეული ტაშითაც დააჯილდოვეს ავტორი.

ხსენებული საზოგადოება ამ მოხსენებას ცალკე წიგნად გამოიცემს და მთელ მის შემოსავალს ქართველ მოღვაწეთათვის ავარაკის სამშენებლო ფონდს მიუძღობენ. კრება ღამის 12 საათზე დიდ-შალა.

ქართული საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება.

ხსენებულ საზოგადოების წევრთა კრება ჰქონდათ 20 სექტემბერს. თავმჯდომარეობდა ე. ს. თაყაიშვილი. კრებამ ფეხზე ადგომით პარტიე სეა პოეტის ვაჟა-ფშაველას და თავ. ისან გელოვანის ხსოვნას. შემდეგ ს.რ. გორგაძემ რეფერატი წაკითხა ქართულ მართლწერის შესახებ. რადგან რეფერატის კითხვამ დიდ-ხანს გასტანა და გვიანი იყო, კმათი შემდეგ კრებისათვის გადაიდგა. კრებამ მსჯელობა იქონია აკაცი წერეთლის ანდერძის შესახებ და დაადგინა მიიღოს პოეტის მიერ ნაანდერძევი უძრავ-მოძრავი ქონება.

ახალი ამბავი

მეფის მოადგილეს, დიდ მთავარს ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძეს, რომელიც ხელ მობრძანდება თბილისში, თან მოჰყვებიან: მეუღლე მისი, დიდი მთავრის ანასტასია ნიკოლოზის ასული, ძმა, დიდი მთავარი პეტრე ნიკოლოზის ძე და მეუღლე უკანასკნელისა დიდი მთავრისა მილიცა ნიკოლოზის ასული.

ტუსალთა განთავისუფლება. 19 სექტემბერს მეტეხის ციხიდან გამოუშვეს სილ. ჯიბლაძე, ნიე ხომერკი და ნ. ქუშბურაძე.

კრება მოუსავლობის გამო. დღეს, 22 სექტემბერს, ზესტაფონში კრება იქმნება შარანის მუზის კოორპერატივა წარმომადგენლებს. კრების საგანია, გემოარკვიონ რაოდენობა ქირანხულის მოუსავლობისა და ღონისძიებანი გამო-ნახონ ქათხელ და საკვებ მასალათა შესატყნად. კრებაზე მოწვეულია ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების წარმომადგენელი.

სავაჭრეების დათვლიერება. 20 სექტემბერს ხმოსანმა კვილმა, ქალაქის გამგეობის აგენტ ბაგრაშოვთან ერთად, სავაჭრო სახლები დაათვალიერა ოლღასა, დაეიდოვისა და მეტეხი ჩუჩაზე და ბევრგან აღმოჩნდა, რომ ძროხის ხორცი დაწესებულ ხარისხობით არ იყიდებოდა. დაანაშავეთ ოქმი შეუდგინეს.

განყოფილების გახსნა. ქართულ საკველმოქმედო საზოგადოების განყოფილებანი გაიხსნა ზუგდიდსა და ახალ-სენაკში.

ახალი ვაჭეთი. სომხური საქველმოქმედო საზოგადოება აპირებს დააარსოს თბილისში ყოველდღიური ვაჭეთი სომხურ ენაზე.

ახალი რედაქტორი. ვაჭეთ „ორიზონის“ ელანდელი რედაქტორი, ბ-ნი ა. ყაზარიანი პეტროგრადს მიდის სწავლის

პროვინციის პროვინცია

მასწავლებელთა სხდომა. 13 სექტემბერს ქუთაისის გუბერნიის სახალხო სკოლების დირექტორის ვიწვევით თავმჯდომარეობით გაიხსნა ბათუმის ოლქისა და სოფოგეთის მაზრის მასწავლებელთა სხდომა. სულ 120 მასწავლებელმა მიიყარა თავი. ყრილობას მიზნად ჰქონდა გამოარკვევა, თუ როგორ უნდა იმსწავლებოდეს ზოგი საგანი პრაქტიკულსა და თეორიულს მხრივ.

მკვლელთა. სოფ. წაბლოვანში მოხსენად ამბუჯაძეს, რომელიც ომში მიღებულ ჭრილობის მოსარჩენად შინ ჩამოსულა, დანით ყელი გამოუჭრა სოფ. ცოცხნარეველმა, ცოცხნარეველი ძალზე მთვარა იყო.

ღრამის ფული აკრეფა. რუისის საზოგადოების მამასახლისი მოწერილობა მოუვიდა, უბნისის მღვდლისათვის ღრამის ფული მოკრებოს რუისსა და უბნისში.

სკოლის დაარსება. დიდ-ჯიხაში-ში ხალხის ყრილობა მოხდა უმაღლეს პირველდაწყებით სკოლის დაარსების შესახებ. სახალხო სკოლების დირექტორთან ხანგრძლივი თათბირის შემდეგ ხსენმა დაადგინა ჯერჯერობით საკუთარ ხარჯით გახსნას ხსენებული ტიპის სასწავლებელი.

ნიაღვრის შედეგი. წამრღენელმა წვიმებმა ახალციხის მაზრის სოფლებს დიდი ზარალი მიყენა. სოფ. ანის, წყობიდალას, ოხეროს, გიორგი წმინდის, ტოლოშის და ზედა იმოვის მცხოვრებლებს 10,000 მანეთისაზე მეტი ზარალი მოუვლიდა.

კაკალი. (ნიგოზი) ოჩამჩირესა და ახალ-სენაკში კაკლის სყიდვა დაიწყეს. კაკლის მოსავალი საშუალოზე მეტია. ფული 5 მანეთად ფასობს. ჯერჯერობით გაყიდულა 50,000 ფუთზე მეტი ტომარების ნაკლებობა მეტის მეტი საგონობელია. ნაყიდი კაკალი უმთავრესად ოდესასა და მოსკოვში გააქვთ.

საქმის წარმოება ქართულად. მიხეილის საადგილმამულო ბანკის შედგენილ კომიტეტსა და გამგეობას შეერთებული სხდომა ჰქონდათ, რომელზედაც დაადგინეს სულ ახლო მომავალში თანახმად ბანკის რწმუნებულთა საზოგადო ყრილობის გადაწყვეტილებისა, საქმის წარმოება შემოიღონ ქართულ ენაზე. მუშაობას შეუდგა სპეციალი კომისია, რომელიც იმ თავითვე ამ საქმისათვის იყო არჩეული. კომისიაში შედიან: კ. აბაშიძე, ს. ხუნდაძე და მ. ლაღიძე.

ქალაქის თავის მოადგილის არჩევა. ბათომში ქალაქის თვითმმართველობის უკანასკნელ სხდომაზე, ქალაქის თავის მოადგილედ არჩეულ იქმნა ბ-ნი კრინიკი 23 ხმის უმეტესობით წინააღმდეგ 3. სხვა კანდიდატი არ ყოფილა.

ავარაკის საქმე. 17 სექტემბერს ბათომში, მიხეილის ციხის საციხო სასამართლოში, დაიწყო 9 აპირელის საქმის გარჩევა. ბრალდებულებს სწამებენ სახელმწიფო ლალატს. სასამართლოს თავმჯდომარეობენ მთიორი პოტაპოვი, პროკურორი—პოდპოლკოვნიკი ივანენკო. დამკველებად არიან: ნაფ. ვექ. მ. გ. ფაღავა, ი. კ. მაჭავარიანი, ე. პ. გეგუკორი, ნაფ. ვექ. თანაშემწე მუხტი

პროვინციის პროვინცია

მასწავლებელთა სხდომა. 13 სექტემბერს ქუთაისის გუბერნიის სახალხო სკოლების დირექტორის ვიწვევით თავმჯდომარეობით გაიხსნა ბათუმის ოლქისა და სოფოგეთის მაზრის მასწავლებელთა სხდომა. სულ 120 მასწავლებელმა მიიყარა თავი. ყრილობას მიზნად ჰქონდა გამოარკვევა, თუ როგორ უნდა იმსწავლებოდეს ზოგი საგანი პრაქტიკულსა და თეორიულს მხრივ.

მკვლელთა. სოფ. წაბლოვანში მოხსენად ამბუჯაძეს, რომელიც ომში მიღებულ ჭრილობის მოსარჩენად შინ ჩამოსულა, დანით ყელი გამოუჭრა სოფ. ცოცხნარეველმა, ცოცხნარეველი ძალზე მთვარა იყო.

ღრამის ფული აკრეფა. რუისის საზოგადოების მამასახლისი მოწერილობა მოუვიდა, უბნისის მღვდლისათვის ღრამის ფული მოკრებოს რუისსა და უბნისში.

სკოლის დაარსება. დიდ-ჯიხაში-ში ხალხის ყრილობა მოხდა უმაღლეს პირველდაწყებით სკოლის დაარსების შესახებ. სახალხო სკოლების დირექტორთან ხანგრძლივი თათბირის შემდეგ ხსენმა დაადგინა ჯერჯერობით საკუთარ ხარჯით გახსნას ხსენებული ტიპის სასწავლებელი.

ნიაღვრის შედეგი. წამრღენელმა წვიმებმა ახალციხის მაზრის სოფლებს დიდი ზარალი მიყენა. სოფ. ანის, წყობიდალას, ოხეროს, გიორგი წმინდის, ტოლოშის და ზედა იმოვის მცხოვრებლებს 10,000 მანეთისაზე მეტი ზარალი მოუვლიდა.

კაკალი. (ნიგოზი) ოჩამჩირესა და ახალ-სენაკში კაკლის სყიდვა დაიწყეს. კაკლის მოსავალი საშუალოზე მეტია. ფული 5 მანეთად ფასობს. ჯერჯერობით გაყიდულა 50,000 ფუთზე მეტი ტომარების ნაკლებობა მეტის მეტი საგონობელია. ნაყიდი კაკალი უმთავრესად ოდესასა და მოსკოვში გააქვთ.

საქმის წარმოება ქართულად. მიხეილის საად

დი ზიანი მოაქვს საინგლოზო აღდგომის ჯანვლ მოღვაწის მიერ პანისლავიზმის ქადაგებას? თუმცა ამ საკითხმა ერთხელ კიდევაც გამოიწვია ჩემდამი ბნ ჰაიბარბეგ აბაშიძის გულს-წყურება, მაგრამ მე მაინც ხმა მალა ვაღიარებ, რომ ზემო-ხსენებულმა პროპაგანდამ დიდად და-აფერხა ქართველობის იდეის განვითარება საინგლოზო. ეგეს გარეშე, დიდის სიფრთხილით უნდა მოვეყრად სარწმუნოებრივ მომენტს ეთნოგრაფიულ საკითხის გადაწყვეტაში, მაგრამ ჩვენი და-ნაწილი უნდა იყოს, რომ განვიხილოთ მოღვაწე მოღვაწე ტენდენციური ამბიციონის საკმის ვითარებას; მათმა უფროსმა, თუ უფრო პოლიტიკანობამ იქამდის მიიყვანა საქმე, რომ ინგლო-ქრისტიანი მისივე მოძმე ინგლო-მაჰმადიანი გაიარა უფროდეს. თურქ-მოღვაწის გრანდიოზულ პლანს, რომელიც მდგო-მარეობს ინგლოთა გამაჰმადიანებაში და—კიდევ ხაზ-გასმით ვიტყვი—გათა-ობებაში, რა დაუპირდაპირად ჩვენ? ძნელად თუ სადმე ვახვითის უკანასკნელ გვერდზე ამოკითხავდით შემთხვევით მოწერილ ამბავს საინგლოზიდან, თორემ ამ მხარის შესწავლით არავის შეუწყუ-ბია თავი და არც ყოფილა სათანადო წერილობითი განზრახვით, რომ ქართ-ველ ხალხს ეგრძე, რომ ალაზნის ვალ-მა სცხოვრობენ მათი ძმანი ინგლოები და აგრძელებენ ინგლოთათვის ჩაეგონებინათ, რომ იგინი დანარჩენ ქართველებს ერთ-სულ და ერთ-ხორცი ძმანი არიან!

წერა-კითხვის საზოგადოებას საქარ-თველოს სხვადასხვა კუთხეში ბლომად მოეპოება სკოლები, რომელთაც დაუფა-სებელი სარგებელი მოაქვთ ქართველო-ბის იდეის განმტკიცება-განვითარების საქმეში. გამონაკლისს შეადგენს საინგლო-ლო, და სწორედ ეს არის მიუტყვეველი ცოდვა ჩვენი მოწინავე კულტურული დაწესებულების. ის დღე, დიდესაც სა-ინგლოს რომელიმე სოფელში დაარს-დავდა ქართული ეროვნული სკოლა, უნდა ჩაითვალოს ფრადი მნიშვნელოვან აქ-ტად ქართველთა ცხოვრებაში. ის იქნე-ბა დასაწყისი საინგლოს აყვავებისა და აღორძინებისა. დაიქარეთ, ბატონებო, ის დღე!

რ. ინგლო.

ივრიის ეკლესიის უახლესი

VI. წიგნები.

როგორც ვგასწავლის ლინგვისტიკა საზოგადოდ, ენამ თვის განვითარების პროცესში სხვა და სხვა ხანა განიცადა, მრავალ-ნაირად იცვალა ფორმა. კაცო-ბრიობა თვის აზრს და გრძნობას მიმი-კით, სხვა და სხვა ნაირის მიხედვით-კით და სხეულის მოძრაობით გამოსტყვა-და. რამდენიმე ხნის შემდეგ მეტყველბა-ზე გადავიდა და სიტყვებში ჩაასოვა ნაფიქრ-ნაზროვანი. დაბარაკს წერა მოჰ-ყვა. მაგრამ წერისთვის სანამ ასოებს გამო-იგონებდა, ასოების მაგივრად სურათებს ხატავდა ხეზე, ქვაზე, ტყავზე, მაგ. ხარის გამოსატყველად იხატებოდა ხარი, ფრინ-ველის—ფრინველი და სხვა. რაც დრო გადიოდა წერისათვის იგონებდა კაცო-ბრიობა საადვილო წიგნებს და ეს წი-გნები იყო ან-ბანი.

ქართული ანბანი საქართველოში შე-მოღობულია ქრისტეს დაბადებამდე რამ-დენიმე საუკუნის წინათ. შემოღებულ იქნა ორნაირი ხელი: მხედრული და ხუტურა. ჯერ კიდევ გამოუტყვევლია რომელი ანბანი უფრო ადრე გამოიგო-ნეს, მხედრული თუ ხუტურა, თუმცა უმეტესობა იმ აზრისაა, რომ წინაპირვე-ლად ხუტურა ყოფილა და შემდეგ აქე-დამ განვითარებულია მხედრული ხელი.

ქართული ენა ერთბაშად არ შემუშა-ვებულა: თუ პირველად განუვითარებელი ტლანქი და უმწიო იყო, როგორც სხვა ენებში, მერმე დრო და დრო შეეცადა, შემუშავდა და მიიღო ის ფორმა, რომელ-შიაც დღესაც; ქრისტეს დაბადებამდე ქართული ენა დაბლა საფეხურზე იყო, ქრისტიანობის გავრცელების შემდეგ წარმატების გზაზე დაადგა და მეორე-რეტე საუკუნეში რომ ოქროს ეპოქაში გა-დავიდა, მას შემდეგ იგი ტაბათი მიდი-ოდა, სხვადასხვა ენების ზე-გავლენით; მეცხრამეტე საუკუნეში ილია ქაჭავაძე-ძე და აკაკი წერეთელმა მონათლეს ახალ

ემბაზში და სცხეს მას თვისი მადლიანი მარჯვენით მირონი.

ჩვენი საუბრის სავანს შეადგენს დღეს ქართული დაბადება, ბიბლია. საღვთო სწავლა-მოდღერება ჯერ ზემოთ გადმო-ცემით გავრცელდა, ე. ი. ნათქვამს ინა-ხსოვრებდნენ, იზებრებდნენ და ავრცე-ლებდნენ ხალხში. ასეთი წესით გადნა-ცემი სწავლა-მოდღერება შეცდომას რა-საკვირვებლია, ვერ ასცდებოდა, ზოგი ნათქვამს მოაკლებდა, ზოგი მოუმტებ-და და ზოგიერთები კიდევ თავისას სა-კუთარს ჩაუმატებდნენ და აწმარად დე-დანი სისწორით, ისე, როგორც წარმო-სთქვა გადმოცემამ ვერ იხანებოდა. რო-დესაც დიდიწეს წერა სწავლა-მოდღერე-ბისა, მაშინაც საძველო შეიქმნებოდა სი-ნამდვილის სწორ-უპოვრობა, რადგან ჯერ ერთი გადამწერი ზოგი შეუგნებ-ლი იქნებოდა და ზოგიც განგებ წერ-ვენიდა ტექსტს. მეორედ, რაც შეეხება წერის დროს სახმარ ნიშნებს, ეს ხომ სრულად არ იყო პირველ ხანებში რის გამოც მკითხველს უჭირდა გაეგო საიდან იწყებოდა წინადადება და სად თავდებოდა.

ბიბლიას კი დიდი მნიშვნელობა ჰქონ-და კაცობრიობისათვის. ბიბლიის მიზა-ნია გაითვალისწინოს ძველ-ებრაელთა ხალხის ზედ-უბედობა მიუღს მის ისტო-რიულ ხანაში, ე. ი. დღიდან მისი ის-ტორიის არჩენაზე გაიხსენისა სრულიად არსებობის მოსაზრებამდე, როგორც საკუ-თარი პოლიტიკური ერთეულისა. ბიბ-ლიამ უნდა გაითვალისწინოს ისტორია ებრაელების, არა მარტო როგორც ინ-დივიდუალური ისტორიის ერთეული-სა, არამედ როგორც არსებითი ფაქტო-რის მოთვლას—ისტორიის განვითარე-ბებისა იმ მომენტამდე, როდესაც ამ ხალხმა დაასრულა თვისი პოლიტიკური არსებობა და მიუღის ქვეყნის ისტო-რიული განვითარების ძაფი მისი ხელი-დან სხვა ერების ხელში—ქრისტიანებში—გადავიდა. (Православ. Богословская энциклопедия. Т. V პეტრეს ქალაქი 1904).

ბიბლიის დიდი გასავალი ჰქონდა და აქვს დღესაც ყველგან, ყოველს დროს. შესდგა ბიბლიური საზოგადოებანი, რომელთა მიზანია გაავრცელონ საღვთო წერილის წიგნები სხვადასხვა ქვეყნებში და ყოველს ენებზე. ყველაზე უფრო შე-სანიშნავი თვისი მოქმედებით და საშუ-ალებით არის ბრიტანის ბიბლიური საზოგადოება დაარსებული ლონდონში 1804 წ. 1813 წ. გაიხსნა პეტრეს ქალა-ქის ბიბლიური საზოგადოება „რუსეთი-სად“ წოდებული, რომლის დამაარსე-ბელნი იყვნენ უმაღლესი სასულიერო და საერო მოღვაწენ; მან მოაწყო ბიბლიის თარგმანი სლოვენთა და რუსულ ენებზე, ძირელ ხელ-შემწყობ პირებში ვაჟერ-ცულა საღვთო წერილი, მაგრამ 1826 წ. იმპერატორმა ნიკოლოზ პირველმა დახუ-რა იგი. მხოლოდ 1869 წ. დაარსდა ახალი „საზოგადოება რუსეთში საღვთო წერილის გამავრცელებლად“, იგი დღემ-დე არსებობს. საშუალო საუკუნეებში დასა-ველეთ ქრისტიანებს ჰქონდათ ეგრედ წო-დებული Biblia pauperum (ღარიბთა ბიბლია ღარიბთათვის), შემოკლებული ბიბლიური მოთხრობა (Малый энцикло-педический словарь ტ. I პეტრეს ქა-ლაქი 1899 წ.)

რუსეთის სინოდმა სლავურის გაუ-გებრის. ბიბლიის გარდა, გამოსცა რუსულ-ი, თანამედროვე ენაზე ნათარგმნი შესწორებულ-შეცემული სრული ბიბლია, ძველი და ახალი აღთქმის საღვთო წე-რილის წიგნები. ეს წიგნები გამოცემუ-ლია ცალ-ცალკე ტომებად და ერთადაც; ადვილ—ნამდვილ ხალხურ ენაზე.

ამასაც რომ აღარ დასჯერდნენ, უკანა-სკენლს დროს შეადგინეს ბიბლიის გან-მარტება (Толковая Библия) 16 ტო-მებად პროფესორი ბიბლიკისტ ლოპუხი-ნის რედაქტორობით გამოცემული.

კ. გვილი. (შემდეგი იქნება)

ჩვენი აზრანა-ლი ლექსიერი

ამას წინადა ერთი ნაცნობი გურული შემხვდა. ჩამოვადეთ ათას კითხვებზე ლაპარაკი. ბევრი რომ მიამბო ნაცნობმა ავი თუ კარგი, მაგრამ ყველაზე საინ-ტერესო გახლდათ მის მიერ აწერილი

ვილაც სახ. სკოლების ინსპექტორ პე-ტროვის საქციელი. თურმე ამ ვაჟბა-ტონმა მარიაშვილისთვის მასწავლებლებს ეპისტოლეები დაუგზავნა: „აბა მზად იყავით ქ. ოზურგეთში ამა და ამ დღეს შეიკრიბებით“, უნდა „სალ პედაგოგი-კაზე“ ლექცია წავიკითხოთო. ამასთანა-ვე სწერდა, ჩემს ლექციას იმედი კარგი ნაყოფი მოჰყვება, თქვენის დასტურით, უნდა სამუდამოდ უტყუავდით ძველი უხეირო არსებული კანონი 1881 წლ. და ახალი კარგი ნაბიჯი გადავდგათ ბავშვთა აღზრდის საქმეშიო. მასწავლე-ბლებმა სხაბრძოლისაგან თურმე ქუდები პერში ისრაოეს. ინსპექტორ პეტროვის ლექციას მოუთმენლად ელოდნენ. ზოგი მასწავლებელი ორი, სამი დღით ადრე მივიდა და იმედი აღკლს. დადგა ეს ბედნიერი დღეც, ოთხმოცე მეტი მსმე-ნიელი შეიკრიბა. მობრძანდა ლექტორი-ცი, ავიდა კათედრაზე და პირის ვაღება გერც კი მოასწრო, რომ მთელი აუდი-ტორია საწინაღო ტაშის ცემით მიეგება. გათამამდა „პროფესორი“ მსმენელთა ასეთი გულთა შეხვედრაზე და თავისი „ლექცია“ უფრო მეტის სითამამით, უფრო მეტის შეტრმეცხველობით და სი-ტყუების გაბრტყელობით დაიწყო. ილაპა-რკა ორატორმა მზეზე, მივარებუე, ერ-თის სიტყვით, ქვეყნის გაჩენიდან დაი-წყო, გადავიდა ევოლუციამდე, გერმა-ნიელთა ტყუისაგან დაიწყო მსმენელებს ფილოსოფოსთა და გამოჩენილ პედაგოგ-თა სახელები, მათი ფსიხიკა—ნიქი—ძი-რთან-ფსიკვიანად ასწინ-დასწონა, დაგვი-უფარვის რეკიმი მასწავლებელთა და ნეკოსა, ოთხმოცი მსმენელი, ოთხმო-ცი გამოცდილი მასწავლებელი, სულ-გა-ნაბული უგდებდა ყურს ლექტორს, მხო-ლოდ შიგა და შიგ, როცა პეტროვი რამე გაბედა სიტყვას იტყოდა, მსმე-ნელები ტაშს დაუკრავდნენ და ვაშს უხადდნენ. მორჩა ბოლოს ლექცია. ძლიერ მოეწონათ ბ.ბ. მასწავლებელთ პეტროვის ლექცია, უფრო მეტად კი თურმე თვის ლექტორს. ლექცია მარ-თლაც და მოსწონი ყოფილა: პეტროვს სამართლიანად დაუწუხებია 1881 წლ. კანონი სწავლის საქმეში, რომლის ძა-ლით ჩვენს სკოლებში მასწავლებლებმა ბავშვებს პირველი წელსავე იანვრიდან უნდა დააწყებინონ რუსულად ზოგიერთ საგნების სახელები; ზემოთა დასწავლა. შეიდი წლის გლეხის შვილი ვალდებუ-ლია სკოლაში შეიდი წლის და შეიდი თვისა რომ იქნება, იცოდეს რომ კოშკა—კატაა, ვერბლიუდ—აქლემია და სხვა ბევრი ამ გვარი სიტყვები. მეორე წლი-დან კი უნდა დაიწყოს უკვე რუსული ენის წერა-კითხვის სწავლა. ბ. პეტროვმა სთქვა, უფროებს იქნება ბავშვს წერა-კითხვის სწავლებასთან ერთად ენენის-თვიდან დაეწყებინათ რუსული სიტყვე-ბის ახსნა-დახსოვებაო.

მასწავლებლებმა მადლობა გადაუხა-დეს ლექტორს და ის იყო ქუდებს ხელი წამოთავლეს შინ წასასვლელად, რომ ამ დროს პეტროვი კათედრაზე ავარდა და მასწავლებელთ მიმართა:

ბატონებო! ჯერ ნუ დაიშლებით, სა-კითხი პრაქტიკულად გადაწყვეტით, ყველანი ეთანხმებით ჩემს აზრს თუ არა?

— ყველანი თანახმანი ვართ. რასაკვირ-ველია უმჯობესია, მეორე წლიდან წე-რაკითხვის სწავლებასთან ერთად ბავშვს დაეახსოვებინათ რუსული სიტყვები.

„როგორ თუ მეორე წლიდან, გაი-კვირვა პეტროვმა, მე ის აზრი გვატარე ჩემს ლექცილაში, რომ შეიდი წლის ბავშვს პირველ დღესვე სკოლაში რომ მიიღებთ დააწყებინათ ჯერ რუსული წერა-კითხვა და მერე ქართული.

— ამ შემთხვევაში არავინაც არ და-გეთანხმებიათ,—მიუგეს მასწავლებლებმა.

— ბატონებო, მიმართავს ბ. პეტროვი თავის ურჩ მსმენელებს, როგორც თქვენ ამბობთ, ეს პირდაპირი დარღვევა იქნე-ბა 1881 წლ. კანონისა.

— ბატონო ლექტორო! შეგიტონსენ თა-მანი მასწავლებლები, ერთი გვიპასუხეთ იქნება ეს 1881 წლ. კანონის დარღვევა თუ არა?!

ამ კითხვამ ლექტორი მთლად დაბ-ნია: უპასუხოს „არ იქნება“ არც ამ-დენი დასწავლობა აქვს ასე აშკარად იც-რუოს. გამოტყდეს და აღიაროს „დარ-ღვევა იქნება“, მაშინ ირონიულად ეტყვიან: „მაშ რატომ თქვენ არ გეში-

ნიანთ, რომ კანონს არღვევით?“ და აი პეტროვმა რა პასუხი მისცა:

— ბატონებო! სად გინახავთ, რომ მასწავლებლებმა თავისი უფროსი გამოს-ციდოს, თქვენ ნება არა გავეთ ასეთი კითხვები მომცეთ, თქვენ შეგიძლიან-თქვე 1881 წლ. კანონით ისარგებლოთ, მაგრამ მე იმედი მაქვს, რომ თქვენში მოიპოვებიათ ისეთებიც, რომელნიც ჩემს რჩევაზე წავლენ: უსუსურ ბავშვებს, რომელთაც ქართული ლაპარაკი ხეირა-ნად არ იციან, სკოლაში მიღებისთანავე დააწყებინებენ ერთად ქართულ და რუ-სულ წერა-კითხვას. ასეთ ერთგულ მას-წავლებელთ, ვფაცავ, დაგვიწინაურებ, მთავრობასთან კარგად წარვადგენ.

მასწავლებლებმა ამ მარალიტ სიტ-ყვებზე ერთი ხარხარი ასტეხეს და გაწ-ბილებული, დამარცხებული „პროფესო-რი“ აუდიტორიიდან იფრინეს.

საბრალოა საწყალი პეტროვი, მაგრამ უფრო დამაფიქრებელი და სამწუხაროა ის გარემოება, რომ ჩვენს მრავალტან-ჯულ ქვეყანას ბევრი სხვა პეტროვები და მასზე უარესებიც ჰყვანან...

ეფ. სართანიძე.

რუსეთის სწავლება

ვენების მოედანზე მომხდარი უწყისო-ბა. 14 სექტემბერს ვენების მოედანზე მომხდარ უწყისოების შესახებ შემდეგი ცნობა გამოცხადდა მოსკოვის ქალაქის უფ-როსმა: როდესაც დაპატიმრებული ნი-კოლოზი კუდელი პოლიციამო წაუყუ-ვინათ, დაპატიმრებულს ყვირილი დაუწყ-ვია. ხალხს ჰგონებია რომ პოლიცია ჯარისკაცს სცემსო და მოუსტრეგებია მი-სი განთავისუფლება ძალით, ხოლო ქა-ლაქის დარაჯების იქვე ჯგეროვანად გა-სამართლებს. ეს ყალბი ხმა ელვასავით მოედო ბრბოს, რომელიც მოზღვავდა პოლიციისთან და ქვევით კარ-ფანჯრები ჩაულწა, შექუჩდა პუშკინის ძეგლთან გააჩრა ტრამვაი და გამართა ბარიკა-დები ბულვარის სკანდინავიისაგან. რად-განაც რჩევა-დარიებამ არ გასჭრა და ბრბომ ხელი არ აიღო ძალადობაზე და რადგანაც ბრბომ მძიმედ დასჭრა ოთხი ოფიცერი, ოთხი უბნის ზედამხედველი და 25 ქალაქის უფროსის, სამწუხაროთა ამბობს ქალაქის უფროსის განცხადება, წესიერების აღსადგენად იარაღისთვის უნდა მიემართათ, რამაც სამი კაცი სიცოცხლეს გამოსწირა, ხოლო 12 დას-ქრაო.

დაჯარიმეს სამი ათასი მანეთით: 1) გავით „დენის“ რედაქტორი, მე-249 ნომერში მოთავსებული წერილის-თვის, რომელსაც ერკვა: „კარუსელი“. 2) გავით „ვერტრენე ვრემისა“ რედაქ-ტორი მ. ა. სუვოროვი მე-1235 ნომერში მოთავსებულ წერილისთვის „ყრილობე-ბის შემდეგ“.

თუ ჯარიმას არ გადახდიან, უნდა მოიხადონ სამი თვე ციხე.

დ ე ვ ე შ ი

სოლუსი, 20 სექტ. გუშინ აქ მოვიდა ფრანგთა პირველი რაზმი, რომელიც სერბების მისაშველელად მიეჭარება. პეტროვმა, 20 სექტ. გარეშე საქ-მეთა მინისტრი საყოველთაოდ აცხადებს, რომ სოფიაში ვაგზავნილ იმპერატორის წიგნს შემდეგი შინაარსის ნოტა გავგზავ-ნა მთავრობისაგან: „ბულგარეთში მომხ-დარი უკანასკნელი ამბები მშოწმობენ, მეფე ფრინდინდის მთავრობამ თავის ქვეყნის ბედი გერმანიის ხელში გადას-ცა. ავსტრო-გერმანულ აფიკერთა ყოფ-ნა სამხედრო სამინისტროში და სალაშქ-რო შტაბში, ჯართა მოვროვება სერ-

ბიის საზღვარზე და თითო-ფინანსი-რი დახმარება, რასაც სოფიის კაბინეტი იღებს ჩვენს მიერ მოწოდებულ გარეშე ჰყოფს, უნდა შეწყვიტოს და მიმარ-თული ბულგარეთის მთავრობის დღევან-დელი სამხედრო სამხადისი. მოკავშირე სახ-ელმწიფონი გულთან ახლოს იღებენ ბულ-გარეთის ხალხის ზრახვას, მათს იმედებს და არა ერთხელ გაუტრთიხლებიათ ბ-ნი რადოსლავი, რომ ყოველგვარი მტრუ-ლი მოქმედება სერბების საწინააღმდე-გოდ ჩვენსავე საწინააღმდეგო მოქმედე-ბად ჩაითვლებათ. მართალია, ბულგარე-თის მთავრობას სურდა ერთგულებაში დაეგროვნებინათ, მაგრამ ფაქტი სულ სხვა რამეს ჰდღავდებს. რუსეთის წარ-ნომადგენელს, ეს იმ რუსეთისა, რომელ-მაც ოსმალთა უღლოდან იხსნა თვის თანამოქმენი, აღარ შეუძლიან დარჩეს იმ ქვეყანაში, სადაც ძმას ძმის მოსაკე-ლელად ამზადებენ, სადაც სლოვიანთ სლოვიანებზე ასისინებენ. იმპერატორს ელჩს ნაბრძანები აქვს მოშორდეს ბულ-გარეთს მთელი მისისი და საკონსულოს შემადგენლობით, თუ რომ 24 საათის განმავლობაში ბულგარეთის მთავრობა ახდლად არ დაითხოვს სლოვიანობის და რუსეთის მტრის წარმომადგენელთა და დაუწყვენებლივ ჯარებელად არ გა-მოიყვანს გერმანულ-ავსტრიელთა აფიკ-რებს.

პარიზი, 20 სექტემბერი. დღიური ოფიციალური უწყება: სუშესა და ეფონ-სის ტყეს ოქროს გერმანელები ოთხზო-ბა შეეცადნენ საიერიშო შემოტევით დაეპრუნებიათ დაკარგული სანგრების ერთი ნაწილი, მაგრამ ყოველთვის უკუ-გდებულ იქმნენ. უკუგდებულ იქმნა აგრეთვე გერმანელების კონტრ-იერიში შამპანიში, მენილის ჩრდი-ლოეთით, იმ პოზიციების წინააღმდეგ, რომელიც 18 სექტემბერს ფრანგებმა დაიჭირეს. გერმანელებმა ზარბაზანი და-უშინეს ფრანგების ჯარის ზურგს განსა-კუთრებით მდ. სიუმპის ველზე. ამ სრო-ლის დროს გერმანელები ხმარობდნენ სულთამუთავაგზებს. ფრანგების ბატა-რეები ესროდა გერმანელების ბატარეებს და ზოგიერთ მათგანს აჩუქებდა კიდეც-დანარჩენ ფრანტზე ცვლილება არ მო-მხდარა.

ლონდონი, 20 სექტემბერი. ფელ-მარშალი ფრენჩი დუჟანა: უწებლ ფე-რიში მივიტანეთ და დავიჭირეთ ლო-ლის სამხრეთით გამართული გერმანელებ-ბის სანგრები, რომლებიც გერმანელებმა 13 სექტემბერს ჩაიგდეს ხელშიო.

რედაქტორ-გამომცემელი

სანდრო ზანუიაშვილი

ამიერ-კავკასიის რ ი ნის გზის მძიმოსვლა

(დრო ნაჩვენებია თბილის. ხაათით)

თბილისში მოღის:

№ 3 ბაქოდან	12 ს. 54 წ. დღ.
№ 4 ბათომიდან	5 ს. 55 წ. საღ.
№ 5 ბაქოდან (სწრაფი)	7 ს. 41 წ. საღ.
№ 10 ბათომიდან	9 ს. 51 წ. დილ.
ჯულფიდან	6 ს. 53 წ. დილ.
ბორჯომიდან	7 ს. 25 წ. დილ.
„ საავარ. 10 ს. 28 წ. საღ.	

თბილისიდან გადის:

№ 3 ბათომისკენ	1 ს. 45 წ. დღ.
№ 4 ბაქოსკენ	7 ს. 3 წ. საღ.
№ 6 ბაქოს (სწრაფი)	2 ს. 8 წ. დღ.
№ 9 ბათომისკენ	8 ს. 25 წ. საღ.
ჯულფისკენ	10 ს. 23 წ. საღ.
ბორჯომისკენ	3 ს. 29 წ. დღ.

თავის მრავალნი

გვ. კეგველცევი

პუშკინის ქუჩა, საკუთ. სახ. № 9, ტელეფონი № 712.

გაყიფილია ავლაზარში კახეთის ქუჩა, საკუთ. სახ. № 7, ტელეფონი № 712.

ყოველდღე მოგვდის საკუთარ და სავაჭრო სახლ. „მ. მადლოზის-შვიტი“, სამრე-ველოებლად ახალი ქვირთის ნიშიდალა, მცირე მარლიანი, შავი „მეზონი“ ხიზილა, აგრეთვე ახალ-ახალი მტკვრის ზუზუნი, თართი, ფარვა და ლოქო, გვაქვს აგრეთვე მიღებული ყოველგვარი კონსერვები და სარდინები რუსეთის და საზღვარ-გარეთის ფირმებისა ხანგრძლივ ინახება.